

ПОЛОЖЕННЯ
про проведення територіального етапу
Всеукраїнського конкурсу «Лиска - птах року 2026»

I. Загальні положення

1.1. Національний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді Міністерства освіти і науки України (далі – НЕНЦ) та Українське товариство охорони птахів з 2014 року проводить щорічний заочний Всеукраїнський конкурс «Птах року».

1.2. Керівництво територіальним етапом Всеукраїнського конкурсу «Птах року» здійснює Центр еколого-натуралістичної творчості Білоцерківської міської ради (далі – ЦЕНТ БМР).

1.3. Птах року **2026 - лиска (*Fulica atra*)**

1.4. Під час проведення Конкурсу обробка персональних даних учасників здійснюється із урахуванням вимог Закону України «Про захист персональних даних» від 1 червня 2010 р. № 2297-VI.

II. Мета конкурсу

2.1. Головною **метою** конкурсу є актуалізація уваги учнівської молоді до сучасних проблем приваблювання і охорони птахів та їх природних біотопів, поширення і збільшення чисельності та видового різноманіття птахів.

2.2. Завдання конкурсу:

- ознайомлення з окремим видом птаха, біологічними особливостями птахів даного виду;
- поширення знань про сезонні явища у природі і в житті птахів;
- проведення моніторингу чисельності виду на певній території;
- розвиток гуманного ставлення до птахів, мотивація інтересу до їх охорони;
- формування відповідальності за стан оточуючого природного середовища;
- залучення до практичної діяльності у проведенні робіт, оволодіння методиками визначення, спостереження та обліку птахів;
- сприяння вихованню активної життєвої позиції учасників конкурсу в галузі охорони птахів.

III. Учасники конкурсу

3.1. До участі в конкурсі запрошуються здобувачі освіти (вихованці) 1-11 класів закладів загальної середньої та позашкільної освіти.

3.2. Участь у конкурсі може бути як індивідуально, так і колективною.

IV. Порядок та терміни проведення конкурсу

4.1. Роботи до участі у територіальному етапі конкурсу приймаються до **16 вересня 2026 року** за адресою: 09117, м. Біла Церква, вул. Софії Русової, 3-А, Центр еколого-натуралістичний творчості Білоцерківської міської ради, методичний кабінет, контактна особа - Людмила Мартиненко (0979527861).

4.2. Територіальний етап передбачає **ОБОВ'ЯЗКОВУ РЕЄСТРАЦІЮ** учасника конкурсу шляхом заповнення Google-форми за покликанням до **14 вересня 2026 року**:
<https://forms.gle/SAHPdPrPni9Lr4Pi8>

4.3. Від закладу освіти приймається **не більше 3-х робіт** в кожній номінації (по одній роботі від одного учасника конкурсу).

4.4. До кожної роботи додається коротка анотація/етикетка, що має містити наступну інформацію: назва роботи, номінація, ПІБ виконавця(ів), вік, заклад освіти, клас/гурток, ПІБ керівника роботи, контактний номер телефону.

4.5. Кращі роботи направляються до участі в обласному етапі конкурсу до КЗ КОР «Центр творчості дітей та юнацтва Київщини».

4.6. Зворотній зв'язок:

електронна пошта - sun-bcekolog@ukr.net.

контактний номер телефону – (04563)5-36-50

4.7. Додаткова інформація та підсумки територіального етапу конкурсу розміщуються на сайті ЦЕНТ БМР: <https://sites.google.com/view/cent-bc/>

4.8. **Роботи, що не відповідають номінаціям, вимогам до робіт та не були попередньо зареєстровані до участі не приймаються.**

V. Номінації конкурсу і вимоги до робіт

5.1. Номінації конкурсу:

I. Змістовна різнопланова робота

Номінація передбачає випуски стінгазет, виготовлення інформаційних та агітаційних листівок, лепбуків, банерів, агітаційних плакатів (усі деталі мають бути міцно зафіксовані).

II. Змістовна природоохоронна, дослідницько-пропагандистська і практична екологічна робота у вирішенні проблеми охорони птахів. Номінація передбачає реферати, презентації, результати власних спостережень за птахами, власні фото.

III. Кращий літературний твір

Власні оповідання, казки вірші про птахів.

IV Кращий малюнок і креативність сприйняття орнітофауни

V. Кращий доробок, креативність та самобутнє сприйняття орнітофауни.

Номінація передбачає власні поробки з природних матеріалів, ниток, тканин (зображення птаха у вигляді вишивки бісером, стрічками та нитками), глини, паперу, скла.

5.2. Вимоги до робіт:

5.2.1. **Письмові роботи** (реферати, спостереження, розповіді, казки, вірші тощо) надавати в паперовому або надсилати в електронному вигляді на електронну пошту sun-bcekolog@ukr.net

5.2.2. У **рефератах і описах** виду необхідно зазначати першоджерело (автора, книгу, журнал, адресу вебсторінки, автора фото, джерело фото) У рефератах слід подавати фотознімки, зроблені вами чи вашими колегами (педагогами, батьками).

5.1.3. **Малюнки** й інші **поробки** зроблені власноруч подавати в натуральному вигляді з етикеткою, у якій вказується: назва роботи, ПІП учасника, вік, клас/гурток, повна назва закладу освіти, керівник, контактний номер телефону.

Інструктивно-методичний лист до проведення конкурсу «Птах року»

Письмові роботи (реферати, спостереження, розповіді, казки, вірші тощо) надавати в паперовому та надсилати в електронному вигляді на електронну пошту sun-bcekolog@ukr.net

У рефератах і описах виду необхідно зазначати першоджерело (автора, книгу, журнал, адресу вебсторінки) як у самому тексті, так і в списку літератури. А також зазначайте авторів усіх фотознімків або джерело звідки їх узято. У рефератах слід подавати фотознімки, зроблені вами чи вашими колегами (педагогами, батьками).

Малюнки й інші поробки зроблені власноруч подавати в натуральному вигляді з етикеткою, у якій вказуйте прізвище та ім'я автора, вік, навчальний заклад, адресу закладу, а також ПІБ та посаду керівника роботи, телефон.

Програма спостережень

Основні місця спостережень: відкриті місцевості, зокрема вулиці в населених пунктах, лісопаркові зони, подвір'я поміж кількаповерховими будинками, міські площі, береги великих водойм і водні плеса невеликих озер і ставочків у населених пунктах, а також пустища на околицях міст і містечок. Чисельність і розподіл. Проведення обліку слід робити так:

- при обліках рекомендовано проводити точкові обліки в місцях, де перебувають птахи, яких досліджують;
- точкою умовно називаємо ділянку радіусом близько 50 м, у межах якої потрібно буде проводити облік птахів;
- для відбору облікових точок потрібно обрати сектор, у якому знаходяться один чи кілька типів із перелічених вище місць спостережень. Обстежити сектор шляхом проходження по маршруту, на якому знаходяться вищезначені характерні місця перебування птахів. У щоденнику спостережень зареєструвати виявлені ділянки, на яких були помічені птахи, пронумерувавши її - кожній ділянці присвоїти умовний номер;
- зробити опис кожної зареєстрованої ділянки: назва району;
- у межах забудови: назва вулиці й номери будинків, щільність розташування будинків і їх опис (одно-, багатоповерхові; яка архітектура), деревні насадження, водойми в зоні забудови;
- за межами забудови: умовна назва місцевості, опис середовища (парк, пустище тощо);
- на кожній відібраній ділянці обрати стаціонарне (постійне) місце для проведення обліку - це має бути точка, з якої добре проглядається ділянка в радіусі близько 50 м;
- на кожній вибраній стаціонарній точці для проведення спостережень визначити маркер (добре помітне місце);
- щотижня, один-два рази на тиждень в різну пору доби (найкраще вранці, але можна і протягом дня) відвідувати зареєстровані ділянки, ставати на 4 стаціонарній обліковій точці і протягом приблизно 15 хвилин оглядати територію. В процесі огляду реєструвати помічених птахів, що досліджуються.

Дані обліку записувати за такою схемою:

- дата і час спостережень;
- погодні умови;

- скільки птахів помічено, або якщо птахів не було помічено на ділянці, то про це теж вказувати;

- яка висота польоту (літають низько над землею, не дуже низько, високо), стрімкість польоту (стрімко літають, посередня швидкість), краще вказувати висоту польоту в метрах від поверхні землі (за приблизною оцінкою);

- елементи поведінки: просто літають у повітрі, запурхують у щілини чи інші пустоти будівель (де зазвичай будують гнізда).

Для зручності подальшого аналізу зібраного матеріалу, записи кожного обліку рекомендується заносити в таблицю.

Таблиця для запису даних обліку

Ділянка № ____

Область, район, населений пункт

Дата обліку

Години обліку

Початок обліку ____ год.

Кінець обліку ____ год.

Погода

Кількість облікованих особин

Висота польоту, м

Елементи поведінки

Фенологічні спостереження за птахами

Для збору фенологічних даних необхідно прокласти маршрут через ділянки, на яких у минулих роках спостерігалися птахи, яких досліджують, або місця, характерні для цього птаха. У щоденнику зробити короткий опис маршруту з деталізацією ділянок, привабливих для даного виду птахів. У період з початку квітня до серпня включно на закладеному маршруті проводити фенологічні спостереження. З початку квітня до середини травня, коли іде процес прильоту і початок гніздування, проходити маршрут 1 раз у 2 дні. Зафіксувати дату першого спостереження цього року в своєму щоденнику спостережень. Цю дату також важливо зареєструвати на веб-сторінці, 5 присвяченій збору даних про повернення мігруючих птахів на весні: <http://www.springalive.net/uk-ua/migrations/addnew> . Дату масової появи дослідних птахів. Дату зустрічі птахів із гніздовим матеріалом в дзьобі. Із початком гніздування проходити маршрут 1 раз у 3 дні. Відмітити зустріч птахів із кормом у дзьобі. Дати вильоту молодняку з гнізд (у цей період в місцях спостережень помітне різке зростання чисельності птахів, зростання галасу). Після реєстрації вильоту молодих птахів із гнізд, достатньо проходити маршрут 1 раз на 5 днів. Відмітити дату зникнення птахів із вашої місцевості в цьому році. (якщо досліджуємо перелітних птахів) Іншим методом збору фенологічних даних може бути вибір однієї чи декількох ділянок, характерних для даного виду птахів, і регулярне відвідання їх. Коли птахи прилетять, тоді можна відібрати для спостережень одну ділянку, на якій постійно тримаються птахи, і на цій ділянці проводити спостереження за схемою, описаною вище. Фенологічні дані рекомендовано заносити у таблицю. Таблиця для запису фенологічних даних

Ділянка №__

Область, район, населений пункт

Фенологічні дані

Дата

Опис фенологічних явищ у природі: які рослини розквітли, наявність комах у повітрі

Перша зустріч

Масова поява

Зустріч птахів із будівельним матеріалом

Зустріч птахів із кормом

Виліт молодняку

Остання зустріч

Спостереження за птахами в період гніздування

У травні обрати одну з ділянок, де перебувають птахи. У щоденнику спостережень описати обрану територію. Для спостережень вибрати 1-2 гнізда. Спостереження проводити з точки, з якої добре видно місця зальотів птахів. Також це мають бути місця, з яких турбування птахів від присутності спостерігачів буде мінімальним. Спостереження проводити починаючи з другої половини травня, коли птахи вже займуть гніздівлі, і завершити після вильоту пташенят із гнізда. Спостереження проводити 2-3 рази на тиждень. Оптимальним є спостереження за птахами по 1 годині 3 рази за день: вранці (орієнтовно з 6 8.00 до 9.00), удень (з 14.00 до 15.00), увечері (з 18.00 до 19.00). Однак частота та інтенсивність спостережень може бути меншою. Під час спостережень записувати в щоденник такі відомості:

- скільки разів птах прилітає до гнізда (партнер підгодовує птаха, який насиджує кладку);
- зареєструвати дату, коли птахи почали носити їжу до гнізда (годувати пташенят);
- скільки разів на годину приносять їжу до гнізда вранці, вдень і увечері;
- зареєструвати дату вильоту пташенят;

Також важливими є збір даних про успіх гніздування птахів. Для цього, поряд із вище означеними даними, рекомендуємо також реєструвати такі відомості:

- випадки випадання пташенят із гнізд: коли випало пташеня, за яких обставин, в якому стані знаходиться, як себе поводить, як поведуть себе дорослі птахи в цій ситуації, поява хижаків біля пташеняти (коти, ворони, сороки тощо).